

“Wat is goed onderwijs? Bestuur en regelgeving.”

Ruud Klarus & Frans de Vijlder (red.)

Goed onderwijs kan niet tot stand komen zonder dat het goed wordt bestuurd en wordt gestuurd in zijn ontwikkeling. In die ontwikkeling en sturing van het onderwijs speelt de overheid, in het bijzonder de nationale overheid een centrale rol. Toch is die rol niet statisch en evenmin vanzelfsprekend. Dat blijkt uit de onderwerpen die in dit boek behandeld worden. Van samenhang met nationale economische en sociale ontwikkelingen tot de organisatie van het onderwijsbestel, van regelgeving en onderliggende principes tot maatschappelijk ondernemerschap, van medezeggenschap en verantwoording tot de invloed van professionals en van Europees beleid tot de vraag of wet en regelgeving nu echt tot meer onderwijskwaliteit leidt.

De intensiteit van de bemoeienis van de overheid met het onderwijs is sterk toegenomen. Verstatelijking van het onderwijs, waarbij de regels steeds verfijnder, complexer en indringender geworden, wordt niet zelden eerder als ‘hinderlijk’ dan als ‘helpend’ ervaren. Die ‘overmaat’ aan bestuur en de waarneming dat de nationale overheid als die sturingspretenties niet waar kon maken, hebben ertoe geleid dat er zo ongeveer sinds de jaren zeventig steeds nadrukkelijker gezocht is naar andere manieren van organisatie en besturing van het onderwijs. Vanaf het einde van de jaren zeventig is er sprake van verzelfstandiging van schoolbesturen. De gedachte achter de verzelfstandiging van scholen en instellingen is dat de overheid niet langer vanuit één centraal punt kan sturen. Scholen worden met de lumpsumbekostiging in de hand, uitgenodigd om zich creatief en ondernemend op te stellen in het belang van de deelnemer en de publieke zaak.

Er heeft in de afgelopen twintig jaar in het onderwijs en in andere onderdelen van het publieke domein een ontwikkeling plaatsgevonden van kleinschalige, verzuilde organisaties (stichtingen, verenigingen) en kleinschalige openbare scholen naar grote, verzelfstandigde professionele organisaties. Deze nemen een positie in tussen aan de ene kant een commerciële onderneming en aan de andere kant de klassieke stichting (eigenlijk bedoeld voor het beheren van fondsen) of de vereniging met ideële doelstellingen.

Het is ook niet langer meer vanzelfsprekend dat publieke instellingen de best denkbare kwaliteit leveren en als vanzelfsprekend handelen volgens het publieke belang. Steeds vaker en steeds nadrukkelijker moeten ze dat zichtbaar maken in de vorm van verantwoording aan alle betrokkenen bij dat onderwijs. Daarop is dan niet de overheid, maar de school of instelling zelf aanspreekbaar. Verzelfstandiging kent, kortom, behalve lusten ook lasten en veel vragen.

De in het voorafgaande beschreven kanteling in het bestuur van het onderwijs is op te vatten als een onvoltooid proces. Het zichtbaar maken en tot leven te laten komen van juist deze dynamiek in bestuur, organisatie en regelgeving vormt de rode draad in dit boek.

Ruud Klarus en Frans de Vijlder zijn beiden als lector verbonden aan de faculteit educatie van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

<p>Het vierde deel van de reeks verschijnt in het najaar van 2010. Voor dit deel wordt de pedagogische invalshoek gekozen. Ze staat onder redactie van Dr. Ruud Klarus en Dr. Wim Wardekker (oud lector Hogeschool Windesheim en universitair docent VU).</p>
